

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De relatie tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag bij kinderen met een verhoogd risico op crimineel probleemgedrag

Es, Lisa van der

Citation

Es, L. van der. (2021). *De relatie tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag bij kinderen met een verhoogd risico op crimineel probleemgedrag.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master thesis in the Leiden University Student Repository](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3244326>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

**De relatie tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag bij kinderen met
een verhoogd risico op crimineel probleemgedrag**

Master Child and Education Studies: Orthopedagogiek
Universiteit Leiden

Datum: 31 oktober 2021

Lisa van der Es ; S2946955

l.van.der.es@umail.leidenuniv.nl

Rachel de Jong

r.de.jong@fsw.leidenuniv.nl

Tweede beoordelaar: Stephan Huijbregts

Abstract

The Preventive Intervention Trajectory (Preventief Interventie Team; PIT) is a project which intervenes preventively in children who have a risk of future criminal behavior. Interventions focus on reducing externalizing problem behavior in these children. It is important to know which factors have an influence on the effectivity of the PIT. Current research focused on the association between self-worth and externalizing problems. Previous research is inconsistent, which suggests there is a possibility that the association between self-worth and externalizing problems is a quadratic association. Current research examined the possibility that children with average self-worth would have less externalizing problems at timepoint one than children with high and low self-worth. Children with low, average and high self-worth were compared on (reduction of) externalizing problems before treatment, on the short term (six months), and on the long term (twelve months). Results showed that there is was no significant linear association between self-worth and externalizing problems before treatment, which supports the suggestion that there might be a quadratic association. However, ANOVA-analysis revealed that there was also no significant quadratic or linear relation. Externalizing problems in children reduced significantly on the short and long term. However, no significant linear or quadratic relation between self-worth and the reduction in externalizing problems on the short and long term was found, indicating that there is no association between self-worth and (the reduction of) externalizing problems. Future research should include a larger sample to verify the current findings.

Inhoudsopgave

1. Abstract	Pagina 2
2. Inhoudsopgave	Pagina 3
3. Inleiding	Pagina 4
4. Methode	Pagina 8
4.1 Doelgroep	Pagina 8
4.2 Procedure	Pagina 9
4.3 Ethische goedkeuring	Pagina 9
4.4 Meetinstrumenten	Pagina 9
4.5 Analyses	Pagina 11
5. Resultaten	Pagina 12
5.1 Beschrijvende statistieken	Pagina 12
5.2 Lineair verband eigenwaarde en probleemgedrag op T1	Pagina 13
5.3 Kwadratisch verband eigenwaarde en probleemgedrag op T1	Pagina 13
5.4 Behandeleffect PIT	Pagina 14
5.5 Kwadratisch verband eigenwaarde en verschil in probleemgedrag	Pagina 14
6. Discussie	Pagina 17
7. Literatuur	Pagina 22

Inleiding

Het Preventief Interventie Traject (PIT) in Amsterdam is een project wat preventief ingrijpt bij kinderen van 4-12 jaar met een verhoogd risico op toekomstig crimineel gedrag. Dit zijn de jongere broers en zussen van jonge delinquenten, kinderen van delinquente ouders of kinderen die uitvallen op school vanwege ernstig verzuim of extreem asociaal gedrag. Deze kinderen vertonen externaliserend probleemgedrag, wat maakt dat ze een groter risico lopen op toekomstig crimineel gedrag (Kassing, Godwin, Lochman, & Coie, 2019). Vroegschoolse screening van probleemgedrag is daarom van belang. Middels preventief ingrijpen kan het PIT vervolgens bijdragen aan het voorkomen van toekomstig crimineel gedrag. Op maat gemaakte preventieve interventies worden ingezet om het externaliserende probleemgedrag bij kinderen op jonge leeftijd te verminderen. Vroege screening en preventief inzetten van interventies lijkt zinvol te zijn bij het voorkomen van een toename in externaliserend gedrag (Van Goozen, & Fairchild, 2008). Zo laat onderzoek zien dat het PIT effectief is bevonden in het verminderen van probleemgedrag bij kinderen met hevige gedragsproblematiek (Van Zonneveld, Swaab De Sonnevle, & Van Goozen, 2019). Ongeveer 80% van de kinderen vertoonde een vermindering in probleemgedrag na 6 maanden zorg op maat. Het is daarbij belangrijk om inzicht te krijgen in welke factoren mogelijk van invloed kunnen zijn op de effectiviteit van het PIT. Dit onderzoek zal bijdragen aan deze kennis door te kijken naar de rol van gevoel van eigenwaarde in het verminderen van externaliserend probleemgedrag en is daarmee een waardevolle aanvulling op de bestaande literatuur over externaliserend probleemgedrag bij kinderen.

De relatie tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag bij kinderen tussen de vier en twaalf jaar is onderbelicht in de literatuur. Gevoel van eigenwaarde wordt gezien als de algemene gevoelens van een kind over zichzelf, oftewel de manier waarop het kind naar zichzelf en zijn eigen vaardigheden en competenties kijkt (m.a.w., zelfbeeld; zelfwaardering) (Rosenberg, 1989; Harter, 1985). Uit onderzoek blijkt dat kinderen met een lagere eigenwaarde een grotere kans op externaliserend probleemgedrag hebben (Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt, & Caspi, 2005; White & Renk, 2012). Binnen een steekproef van 208 kinderen en adolescenten met een gemiddelde leeftijd van 12 jaar, was zowel een lage waardering van competenties evenals een lage globale eigenwaarde negatief geassocieerd met externaliserend probleemgedrag van de kinderen en

adolescenten (White & Renk, 2012). Ander onderzoek wijst tevens uit dat een lage eigenwaarde op elfjarige leeftijd geassocieerd is met een verhoging van de mate van agressie op dertienjarige leeftijd (Donnellan et al., 2005).

Een mogelijke verklaring voor het verband tussen lagere eigenwaarde en hogere mate van externaliserend probleemgedrag kan gevonden worden in de zelfwaarderingstheorie (*self-esteem theory*) (Rosenberg, 1989). Deze theorie stelt dat mensen streven naar zelfwaardering en dat mensen de neiging hebben om deze te beschermen en te versterken. Mogelijk is delinquent of externaliserend gedrag een manier van kinderen met een laag zelfbeeld om hun gevoel van eigenwaarde te vergroten doordat dit gedrag gewaardeerd wordt door de (delinquente) groep waar ze toe behoren. Zo zou het kunnen zijn dat het zelfbeeld van deze kinderen versterkt wordt, doordat de groep waarbij ze graag willen horen het gedrag waardeert. De zelfconsistentietheorie (*self-consistency theory*) (Swann, 1983; Swann & Brooks, 2012) voegt daaraan toe dat mensen de neiging hebben om te streven naar een *coherent* en *stabiel* zelfbeeld. Hierbij proberen mensen consistentie te bewaren in hoe ze over zichzelf denken en hoe zij denken dat anderen over hen denken. Zo presenteren mensen zich vaak op een manier die reacties van anderen zal oproepen die consistent zijn met hun zelfbeeld (Swann & Brooks, 2012). Wanneer mensen zichzelf zien als negatief, zullen ze ook sneller geneigd zijn zich negatief te gedragen en dus antisociaal en delinquent gedrag te vertonen in lijn met hun zelfbeeld. Deze theorieën zijn in lijn met resultaten van eerder onderzoek onder jongens in het tiende jaar van *high school* (15/16 jaar) in Amerika (Rosenberg et al., 1989). Jongens met een laag gevoel van eigenwaarde én een lage sociaaleconomische status (SES) waren eerder geneigd tot delinquent gedrag. Mogelijk zijn deze jongens geneigd tot delinquent gedrag, omdat dit reacties oproept van mensen welke in lijn zijn met hun zelfbeeld. Een lage SES wordt namelijk veelal in verband gebracht met delinquentie en antisociaal gedrag bij kinderen (Piotrowska, Stride, Croft, & Rowe, 2015), iets waar deze jongens hun zelfbeeld aan ontleen. Daarnaast zijn deze jongens mogelijk geneigd tot delinquent gedrag, omdat het behoren tot een delinquente groep, het zelfbeeld van de jongens versterkte. Dit is in lijn met de resultaten van ander onderzoek, waarbij delinquentie gerelateerd is aan hogere eigenwaarde twee jaar later (Rosenberg et al., 1989).

Daarentegen toont onderzoek aan dat niet alleen een laag zelfbeeld, maar ook een onrealistisch hoog zelfbeeld (narcisme) is gerelateerd aan meer agressie bij kinderen (Donnellan et al., 2005). Onder volwassenen blijkt een hoog zelfbeeld ook gerelateerd aan meer agressie (Baumeister, Smart en Boden, 1996). Bedreiging van het zelfbeeld bij volwassenen vormt een mogelijke verklaring voor de verhoogde mate van agressie bij deze groep (Baumeister et al., 1996; Bushman et al., 2009). Immers, wanneer positieve opvattingen over zichzelf worden tegengesproken of anderszins in twijfel worden gebracht, vormt dit een bedreiging voor een persoon met een hoog gevoel van eigenwaarde. Het zijn bovendien vooral de mensen die weigeren hun eigenwaarde te verlagen, die gewelddadig worden na bedreiging van het zelfbeeld (Bushman et al., 2009). De agressie als gevolg van deze bedreiging is dan ook vaak gericht op de bron van deze bedreiging. Echter, bij deze bevindingen moet benoemd worden dat een *opgeblazen* of *onrealistisch* hoog zelfbeeld (narcisme) iets anders is dan een *adequaat* hoog zelfbeeld (Donnellan et al., 2005). Het onderzoek van Baumeister en collega's (1996) gaat hieraan voorbij, omdat zij narcisme zien als een synoniem van een hoog zelfbeeld. Bovendien is er bij narcisme vaak sprake van een superioriteitsgevoel, iets wat niet per definitie voorkomt bij een realistisch hoog zelfbeeld (Rosenberg, 1989). Donnellan en collega's (2005) stelden dan ook dat, in lijn met de resultaten van hun onderzoek, zowel narcisme (onrealistisch positief zelfbeeld) als een negatief zelfbeeld geassocieerd zijn met externaliserend probleemgedrag. Als reactie op de onderzoeken van Donnellan en collega's (2005), heranalyseerden Bushman en collega's (2009) data uit hun eerdere onderzoek. Hierbij maakten ze verschil tussen de begrippen narcisme en eigenwaarde. In dit onderzoek vonden zij *geen* onafhankelijk verband tussen (zowel hoge als lage) eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag (Bushman et al., 2009), maar wel tussen de combinatie van narcisme en een hoge eigenwaarde en agressie. Narcistische volwassenen met een hoog zelfbeeld die een bedreigende, negatieve zelfevaluatie kregen, waren meer geneigd tot agressie (Bushman et al., 2009). Er dient echter rekening gehouden te worden met het feit dat het onderzoek van Bushman en collega's (2009) plaatsvond in een onderzoekslab en gedaan is onder volwassenen en het onderzoek van Donnellan en collega's (2005) is afgenomen met behulp van vragenlijsten, ingevuld door zowel kind als leerkracht. Dit impliceert dat er sprake is van verschillende operationalisaties van agressie. Zowel

het verschil in leeftijd als het verschil in operationalisaties, bemoeilijkt vergelijkingen tussen deze onderzoeken.

Samenvattend blijkt het onderzoek naar het verband tussen zelfbeeld en externaliserend probleemgedrag inconsistent en lastig te vergelijken. Bovendien zijn bovenstaande onderzoeken veelal gedaan onder volwassenen. Uitkomsten bij kinderen kunnen mogelijk anders liggen, gezien kinderen en daarmee ook hun zelfbeeld nog volop in ontwikkeling zijn (Erikson, 1950, 1959, 1968; Erikson & Erikson, 1997). Het huidige onderzoek heeft daarom het verband tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag bij kinderen onderzocht. Er werd verwacht dat een laag gevoel van eigenwaarde is gerelateerd aan meer externaliserend probleemgedrag (Donnellan 2005; White, & Renk, 2012). Op basis van de beschreven onderzoeken kan gesuggereerd worden dat er mogelijk sprake is van een niet-lineair verband tussen zelfbeeld en externaliserend probleemgedrag. Eerder onderzoek laat namelijk zien dat zowel een hoog als een laag gevoel van eigenwaarde gerelateerd kunnen zijn aan meer externaliserend probleemgedrag, terwijl een gemiddeld gevoel van eigenwaarde gerelateerd lijkt te zijn aan minder externaliserend probleemgedrag. In het huidige onderzoek werd daarom niet alleen onderzocht of er sprake is van een (positief of negatief) lineair verband, maar ook of er sprake is van een kwadratisch verband waarbij zowel een hoog als een laag gevoel van eigenwaarde gerelateerd zijn aan meer externaliserend probleemgedrag.

Indien gevoel van eigenwaarde is gerelateerd aan externaliserend probleemgedrag, zou de mate van eigenwaarde van een kind tevens gerelateerd kunnen zijn aan de mate waarin externaliserend probleemgedrag kan verminderen over tijd. Hierbij hebben een lage en hoge eigenwaarde mogelijk een andere relatie tot afname van externaliserend probleemgedrag dan een gemiddelde eigenwaarde. Om dit te onderzoeken is allereerst gekeken of er sprake was van een afname van externaliserend probleemgedrag gedurende behandeling. Verwacht werd dat er een significante afname in externaliserend probleemgedrag plaatsvindt bij kinderen van het PIT op zowel korte (6 maanden) als lange termijn (12 maanden). Vervolgens is onderzocht in hoeverre een gemiddeld gevoel van eigenwaarde gerelateerd is aan een grotere afname in externaliserend probleemgedrag over tijd dan een laag of hoog gevoel van eigenwaarde. Het is van belang om te weten of en hoe het gevoel van eigenwaarde van het kind bijdraagt aan vermindering van externaliserend probleemgedrag en de

effectiviteit van het PIT. Deze kennis kan bijdragen aan het verbeteren van preventieve interventies gericht voor kinderen met externaliserend probleemgedrag, en daarmee de kans op toekomstig crimineel gedrag bij deze kinderen verminderen.

Methode

Doelgroep

De doelgroep betrof kinderen van 4-12 jaar met een verhoogd risico op toekomstige criminaliteit. Het ging om kinderen die preventief hulp krijgen via het PIT in de regio Amsterdam. Externaliserend probleemgedrag werd gemeten met de Nederlandse versie van het screeningsinstrument Teacher's Report Form (TRF) (Verhulst, Van der Ende, & Koot, 1997). Kinderen konden aan het onderzoek meedoen wanneer zij de Nederlandse taal voldoende beheersten en wanneer op de TRF een T-score werd behaald van boven de 65 op in ieder geval één van de twee domeinen (agressief en regelovertrekend gedrag) van externaliserend probleemgedrag.

De steekproef bestond uit 447 participanten. Van 252 kinderen was het geslacht en de leeftijd bekend (jongen (74.6%) en meisje (25.4%)). De gemiddelde leeftijd was 11.3 jaar ($SD = 2.98$, range = 13.1). Gezien de hoeveelheid missende variabelen is er een poweranalyse uitgevoerd in G*Power. Met een alfa van .05, een power van minimaal .75 en een verwachte gemiddelde effectgrootte van .20, is er voor een Eenweg ANOVA-analyse een steekproef van minimaal 219 participanten nodig. Bij een grote effectgrootte van .40, is een steekproef nodig van minimaal 66 personen. Binnen de huidige steekproef waren er 62 participanten zonder missende waarden. Gezien er niet meer data beschikbaar was, is de analyse uitgevoerd met 62 participanten. Er is dus sprake van genoeg power voor het detecteren van een groot effect, maar te weinig power voor het detecteren van een medium of kleiner effect. Deze geselecteerde steekproef van $n = 62$ bestond uit 75.8% jongens en 24.2% meisjes. De gemiddelde leeftijd was 9.6 jaar ($SD = 1.66$, range = 5.9). Vergeleken met de gehele steekproef was de leeftijdsrange in dit sample minder groot en bovendien lag de gemiddelde leeftijd van dit sample lager dan in de originele steekproef. Dit maakt de geselecteerde steekproef minder representatief voor de originele steekproef en dus voor de kinderen binnen het PIT. Echter, de verdeling van jongens en meisjes in de geselecteerde steekproef was nagenoeg hetzelfde als de oorspronkelijke steekproef, wat de representativiteit ten goede komt.

Procedure

Voor deelname aan het onderzoek werd door ouders schriftelijke toestemming gegeven. Kinderen van twaalf jaar gaven zelf ook schriftelijke toestemming. De vragenlijst voor het meten van eigenwaarde (Competentiebelevingsschaal voor Kinderen; CBSK) (Veerman, Straathof, Treffers, Van den Bergh, & Ten Brink, 1997) werd op school afgenomen volgens een standaardprotocol. Alle deelnemende kinderen werden individueel beoordeeld in een stille ruimte. De onderzoekers waren orthopedagogen, vaak geassisteerd door masterstudenten orthopedagogiek. De Teacher Report Form werd gebruikt voor het meten van externaliserend probleemgedrag en is ingevuld door de leerkrachten van de deelnemende kinderen.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een pretest-posttest design. Tijdens de voormeting zijn externaliserend probleemgedrag (TRF) en gevoel van eigenwaarde (CBSK) gemeten. Deze metingen waren onderdeel van een groter diagnostisch onderzoek in het kader van het PIT, waarna voor elk kind een profiel is opgesteld met eigen sterktes en zwaktes. Hierna ontvingen de kinderen verschillende interventies, die gebaseerd waren op het profiel en dus aangepast waren op de individuele leer- en ontwikkelbehoeften van het kind. Deze interventies duurden zolang als nodig was, variërend van enkele maanden tot meerdere jaren. Voor minimaal twee jaar was een PIT-medewerker betrokken welke leerkracht en ouders coachte en coördineerde waar eventueel extra hulp ingezet kon worden. Gedurende het eerste jaar is nog tweemaal de TRF ingevuld door de leerkracht. Er zijn dus drie metingen gedaan van externaliserend probleemgedrag (TRF), te weten een voormeting (T1), een meting van zes maanden na de voormeting (T2), en een follow-up een jaar na de voormeting (T3).

Ethische goedkeuring

Dit onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van Pedagogische Wetenschappen, met protocolnummer ECPW-2013/064.

Meetinstrumenten

Voor het meten van gevoel van eigenwaarde werd de subschaal *gevoel van eigenwaarde* van de Competentie Belevingsschaal voor Kinderen (CBSK) gebruikt (Veerman et al., 1997). In deze vragenlijst rapporteerde het kind hoe het zijn of haar eigen competenties beoordeelt op verschillende gebieden. Er werd gebruik gemaakt van een vierpuntsschaal, met twee stellingen die het

tegenovergestelde zeggen; bijvoorbeeld: *Sommige kinderen maken zich nooit ergens zorgen over; andere kinderen maken zich best wel eens zorgen.* Het kind koos de stelling die het best passend is, waarna werd aangegeven of dit ‘een beetje’ of ‘helemaal’ waar is. Er werd gebruik gemaakt van percentielscores, welke aangaven hoeveel procent van de normgroep gelijk of minder heeft gescoord. Bij percentielscore hoger dan 85, had meer dan 85% van de normgroep een vergelijkbare of lagere score. Er was in dat geval sprake van een relatief hoge eigenwaarde. Bij een percentielscore van onder de 15 was er sprake van een relatief lage eigenwaarde. In dat geval scoorde minder dan 15% van de normgroep een vergelijkbare of lagere score. Bij percentielscores tussen de 15 en 85 was er sprake van een gemiddelde eigenwaarde. De CBSK is een veel gebruikt, betrouwbaar en begripsvalide meetinstrument (COTAN-documentatie, 1998). Echter, de normen geeft het COTAN een onvoldoende in verband met de verouderde normen.

Voor het meten van externaliserende problemen werd de schaal *externaliserende problemen* van de Teacher's Report Form (TRF) gebruikt (Verhulst et al., 1997). De TRF bestaat uit de subschalen *schools functioneren* en *gedragsproblemen*. Bij de subschaal *gedragsproblemen* werden zowel internaliserende als externaliserende gedragsproblemen gemeten. In dit onderzoek werd enkel gebruik gemaakt van de subschaal *externaliserende gedragsproblemen*. Deze subschaal bestond uit de volgende twee schalen: *Regelovertrekend gedrag* en *Agressief gedrag*. Zo werd bijvoorbeeld gevraagd of er sprake is van *het verbreken van regels* of bijvoorbeeld van *vechten*. Er werd gebruik gemaakt van een driepuntsschaal, waarbij aangegeven werd of *nooit*, *soms* of *vaak* sprake is van de aangegeven problemen. De behaalde scores werden omgezet naar *T*-scores, waarbij een *T*-score van 50 betekent dat er sprake was van gemiddelde externaliserende problematiek vergeleken met de normgroep. Alle *T*-scores tussen de 0 en 59 vallen in het normale gebied. Wanneer er sprake is van een *T*-score tussen de 60 en 63, bevindt de score zich in het subklinische gebied. Bij een *T*-score van 64 of hoger is er sprake van een score in het klinische gebied. Kinderen binnen de steekproef behaalden een *T*-score van 65 of hoger op in ieder geval één van de twee domeinen (agressief en regelovertrekend gedrag) van externaliserend probleemgedrag. De TRF is een veelgebruikt, betrouwbaar en valide meetinstrument. Echter, ook hier zijn de normen verouderd en geeft het COTAN aan dat de

betrouwbaarheid van de subschalen wisselend en soms zelfs onvoldoende is (COTAN-documentatie, 1999).

Analyses

Externaliserend probleemgedrag en gevoel van eigenwaarde zijn numerieke (ratio) variabelen. De variabele externaliserend probleemgedrag bestaat uit voor- en nameting en een follow-up (T1, T2 en T3). Voor het meten van het effect van de interventie is de afname in externaliserend probleemgedrag gebruikt, waarbij de nameting (T2) en follow-up (T3) werden afgetrokken van de voormeting (T1). Er is gekeken of de variabelen voldoen aan de assumptie van normaliteit en homoscedasticiteit. Daarnaast werd onderzocht in hoeverre er sprake is van univariate of bivariate uitbijters, welke mogelijk invloed zouden kunnen hebben op de uitkomst van het onderzoek.

Om de onderzoeksvraag en deelvragen te beantwoorden is allereerst onderzocht of er sprake is van een correlatie tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag op T1. Hierbij is een Pearson-analyse uitgevoerd om te onderzoeken of er inderdaad geen sprake is van een lineaire associatie tussen eigenwaarde op T1 en externaliserend probleemgedrag op T1.

Om te onderzoeken of er dan sprake kan zijn van een kwadratisch verband tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag, werd gebruik gemaakt van een Eenweg ANOVA-analyse. Bij een ANOVA-analyse moet er sprake zijn van normaliteit en homogeniteit van variantie in de scores. Er is onderzocht of er sprake is gelijke varianties door middel van de *Levene's test Homogeneity of Variances*. Vervolgens werd eigenwaarde verdeeld in drie groepen: kinderen met een lage eigenwaarde (percentiel <15), een gemiddelde eigenwaarde (percentiel >16<85) en kinderen met een hoge eigenwaarde (percentiel >85). Door middel van een kwadratische trendanalyse werd gekeken of een kwadratische trend passender is dan een lineaire trend. Hierbij werd onderzocht of een hoge en lage eigenwaarde samen gaat met meer probleemgedrag dan een gemiddelde eigenwaarde op T1.

Vervolgens is onderzocht of er sprake is van significante afname in externaliserend probleemgedrag op de korte (6 maanden) en langere termijn (12 maanden). Bij een significante afname werd de effectgrootte berekend met behulp van *Cohen's d*. Deze werd berekend aan de hand van de sample standaard deviatie van het gemiddelde verschil. Vervolgens is gekeken of er sprake is van een kwadratisch verband tussen eigenwaarde en het afname van externaliserend probleemgedrag

EIGENWAARDE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG

tussen T1 en T2. Hier werd eveneens gebruikgemaakt van een Eenweg ANOVA-analyse en de groepen zoals hierboven beschreven. Er is onderzocht of een hoge en lage eigenwaarde samen gaat met een grotere afname in probleemgedrag tussen T1 en T2 dan een gemiddelde eigenwaarde. Daarnaast is op dezelfde wijze onderzocht of er sprake is van een kwadratisch verband tussen eigenwaarde en afname van externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T3.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken

	<i>N</i>	Min.	Max.	Gem.	<i>SD</i>	Skewness	Kurtosis
Ext. probleemgedrag T1	62	56	90	73.87	7.65	-.10	-.66
Ext. probleemgedrag T2	62	42	88	66.58	8.91	-.36	-.60
Ext. Probleemgedrag T3	62	41	87	65.60	8.80	-.42	.97
Verschil ext. Probleemgedrag T1-T2	62	-14	32	7.29	10.61	.25	-.29
Verschil ext. Probleemgedrag T1-T3	62	-16	44	8.27	11.16	.71	1.18
Gevoel voor eigenwaarde percentiel	62	0	99	53.35	33.28	-.09	-1.35
Lage eigenwaarde	10	0	10	5.00	4.74	.00	-2.17
Gemiddelde eigenwaarde	37	16	83	49.24	21.28	.07	-1.06
Hoge eigenwaarde	15	91	99	95.73	2.74	-.81	-.10
Valide N (lijstgewijs)	62						

De steekproef bestond uit 447 participanten waarbij niet bij iedereen beide vragenlijsten zijn afgenomen. Er was daardoor sprake van missende waarden. Er was sprake van 7 missende waarden (1.6%) op de TRF op meetmoment 1, 174 missende waarden (38.9%) op de TRF op meetmoment 2, 336 missende waarden (75.2%) op de TRF op meetmoment 3, en 297 missende waarden (66.4%) op de CBSK. De Missing Variable Analyse toont aan dat er geen sprake is van te verklaren patronen, waarbij er dus sprake is van random missende waarden, $\chi^2(22) = 3.68, p = 1.000$. Bovendien verschilden participanten met en zonder missende waarden niet significant van elkaar op de verschillende variabelen. Daarom is er voor gekozen om enkel de participanten zonder missende waarden mee te nemen in de analyses (completer analyses, $n=62$).

In de gebruikte steekproef zijn vrijwel alle variabelen normaal verdeeld (zie Tabel 1). Alleen gevoel voor eigenwaarde is enigszins breed en plat verdeeld ($Z_{kurtosis} = -2.26$), en verschil

externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T3 is lichtelijk rechtsscheef verdeeld ($Z_{skewness} = 2.34$). Er is geen sprake van structurele univariate of bivariate *outliers*.

Lineair verband gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag

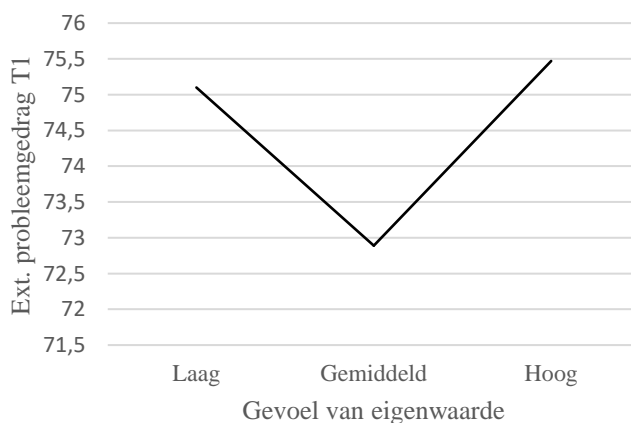
Er is geen sprake van een significante correlatie (lineair verband) tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserende problematiek op T1, $r(62) = -.06$, $p = .663$.

Kwadratisch verband gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag

Een Eenweg ANOVA-analyse is gebruikt om te onderzoeken in hoeverre een kwadratisch verband passender is voor het verband tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag. In Grafiek 1 is te zien dat de mate van externaliserend probleemgedrag op T1 wel groter was voor de groepen hoge en lage eigenwaarde. De groepen hadden een gelijke variantie, Levene's test was niet significant, $t(2,59) = .28$, $p = .758$. Echter, de groepen hebben overlappende betrouwbaarheidsintervallen (zie Tabel 2) en bovendien was er sprake van veel variantie binnen de groepen (zie Tabel 3). De contrastanalyse liet dan ook zien dat het externaliserend probleemgedrag niet significant groter was voor kinderen met een lage of hoge eigenwaarde in verhouding tot kinderen met een gemiddelde eigenwaarde, $t(59) = 1.19$, $p = .240$. Er was bovendien geen sprake van een significante kwadratische trend, $F(1,59) = 1.41$, $p = .240$, $\eta^2 = .02$. De post hoc-analyse liet zien dat er geen significant verschil was in externaliserend probleemgedrag op T1 tussen lage en hoge eigenwaarde, $p = .992$, lage en gemiddelde eigenwaarde, $p = .700$, en een hoge en gemiddelde eigenwaarde, $p = .521$.

Grafiek 1

Externaliserend probleemgedrag op T1

Tabel 2*Beschrijvende Statistieken ANOVA-Analyse T1*

95%								
Betrouwbaarheidsinterval								
voor gemiddelde								
Eigenwaarde	N	Gem	St	St	Ondergrens	Bovengrens	Min.	Max.
			Deviatie	Error				
Laag	10	75.10	6.52	2.06	70.43	79.77	63	83
Gemiddeld	37	72.89	7.80	1.28	70.29	75.49	56	85
Hoog	15	75.47	8.05	2.08	71.01	79.93	63	90
Totaal	62	73.87	7.65	.97	71.93	75.81	65	90

Tabel 3*ANOVA-Analyse T1*

		Som van de kwadraten (SS)	df	Gemiddelde kwadraat (MS)	F	Sig.	
Tussen groepen	(gecombineerd)	88.77	2	44,38	.75	.501	
	Lineaire Trend						
		Ongewogen	.81	1	.81	.01	.907
		Gewogen	5.51	1	5.51	.09	.761
		Deviatie	83.25	1	83.25	1.41	.240
	Kwadratische Trend						
		Ongewogen	83.25	1	83.25	1.41	.240
		Gewogen	83.25	1	83.25	1.41	.240
Binnen groepen		3480.20	59	58.99			
Totaal		3568.97	61				

Behandeleffect PIT

Er was sprake van een significante afname in het externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T2, $t(61) = 5.41$, $p < .001$, $d = .69$, en tussen T1 en T3, $t(61) = 5.84$, $p < .001$, $d = .74$, bij kinderen van het PIT. Bij beide vergelijkingen was dus sprake van een middelgroot effect, zowel voor de korte ($d = .69$) als lange termijn ($d = .74$).

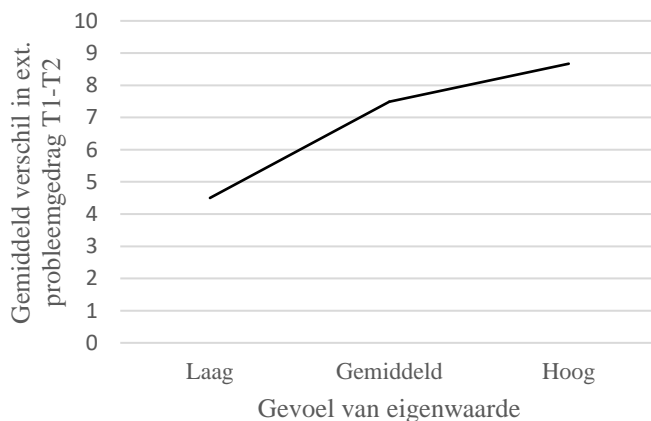
Kwadratisch verband gevoel van eigenwaarde en verschil in externaliserend probleemgedrag

Een Eenweg ANOVA-analyse is gebruikt om te onderzoeken in hoeverre een kwadratisch verband passend is voor het verband tussen gevoel van eigenwaarde en het verschil externaliserend

probleemgedrag voor en tijdens de behandeling. Voor afname van probleemgedrag op de korte termijn was sprake van gelijke varianties, Levene's test was niet significant, $t(2,59) = .41, p = .667$. In tegenstelling tot de verwachting, was de gemiddelde afname van externaliserend probleemgedrag kleiner voor de groep met een lage eigenwaarde en groter voor de groep met een hoge eigenwaarde, vergeleken met de groep gemiddelde eigenwaarde (zie Grafiek 2). Er was dan ook geen sprake van een kwadratisch verband tussen het verschil in externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T2 en gevoel van eigenwaarde, $F(1, 59) = .10, p = .749$. De ANOVA-analyse liet echter zien dat het verband ook niet passend is bij een lineaire analyse, $F(1,59) = .91, p = .344$ (zie Tabel 4). De verschillen tussen de groepen blijken niet veel groter dan de verschillen binnen de groepen. De contrast analyse liet dan ook zien dat het verschil in externaliserend probleemgedrag niet significant groter is voor kinderen met een hoge eigenwaarde in verhouding tot kinderen met een lage eigenwaarde, $t(59) = .32, p = .749$. Ook de post hoc-analyse wees uit dat er geen sprake was van een significante verschillen tussen de groepen. Zo was er geen significant verschil in de afname van externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T2 tussen lage en hoge eigenwaarde, $p = .609$, lage en gemiddelde eigenwaarde, $p = .715$, en een hoge en gemiddelde eigenwaarde, $p = .931$.

Grafiek 3

Verskil in externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T2

Tabel 4

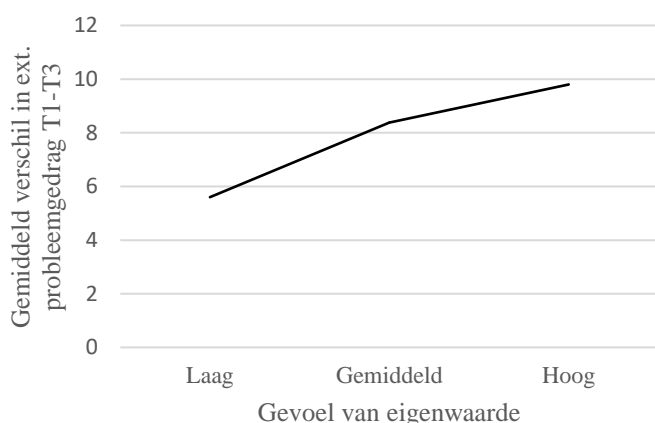
ANOVA-Analyse T1 en T2

		Som van de kwadraten (SS)	df	Gemiddelde kwadraat (MS)	F	Sig.
Tussen	(gecombineerd)	107.70	2	53.85	.47	.627
groepen						
	Lineaire Trend					
	Ongewogen	104.17	1	104.17	.91	.344
	Gewogen	95.82	1	95.82	.84	.364
	Deviatie	11.87	1	11.87	.10	.749
	Kwadratische Trend					
	Ongewogen	11.87	1	11.87	.10	.749
	Gewogen	11.87	1	11.87	.10	.749
Binnen		6763.08	59	114.63		
groepen						
Totaal		6870.78	61			

Voor afname van probleemgedrag op de langere termijn was sprake van gelijke varianties, Levene's test was niet significant, $t(2,59) = .38, p = .688$. In Grafiek 3 zijn de gemiddeldes per groep te zien voor het verschil in externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T3. In tegenstelling tot de verwachting, was het gemiddelde verschil in externaliserend kleiner voor de groep met een lage eigenwaarde en groter voor de groep met een hoge eigenwaarde, vergeleken met de groep gemiddelde eigenwaarde. Er was dan ook geen sprake van een kwadratisch verband tussen het verschil in externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T3 en gevoel van eigenwaarde, $F(1, 59) = .05, p = .819$. De ANOVA-analyse liet echter zien dat het verband ook niet passend is bij een lineaire analyse, $F(1,59) = .83, p = .365$ (zie Tabel 5). De verschillen tussen de groepen blijken niet veel groter dan de verschillen binnen de groepen. De contrast analyse liet dan ook zien dat het verschil in externaliserend probleemgedrag is niet significant groter voor kinderen met een hoge eigenwaarde in verhouding tot kinderen met een lage eigenwaarde, $t(59) = .91, p = .365$. Ook de post hoc-analyse wees uit dat er geen sprake was van een significante verschillen tussen de groepen. Zo was er geen significant verschil in het verschil in externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T3 tussen lage en hoge eigenwaarde, $p = .634$, lage en gemiddelde eigenwaarde, $p = .769$, en een hoge en gemiddelde eigenwaarde, $p = .911$.

Grafiek 3

Vershil in externaliserend probleemgedrag tussen T1 en T3

Tabel 5

ANOVA-Analyse T1 en T3

		Som van de kwadraten (SS)	df	Gemiddelde kwadraat (MS)	F	Sig.
Tussen groepen	(gecombineerd)	106.84	2	53.42	.42	.659
	Lineaire Trend					
	Ongewogen	105.84	1	105.84	.83	.365
	Gewogen	100.14	1	100.14	.79	.378
	Deviatie	6.70	1	6.70	.05	.819
	Kwadratische Trend					
	Ongewogen	6.70	1	6.70	.05	.819
	Gewogen	6.70	1	6.70	.05	.819
Binnen groepen		7495.50	59	127.04		
Totaal		7602.34	61			

Discussie

Het is van belang om te weten of en hoe het gevoel van eigenwaarde van het kind bijdraagt aan de vermindering van externaliserende gedragsproblemen en de effectiviteit van interventies binnen het PIT. Door de interventies op maat te maken en rekening te houden met het verband dat het gevoel van eigenwaarde van het kind heeft met externaliserend probleemgedrag, zou de afname in externaliserend probleemgedrag mogelijk bevorderd kunnen worden. Dit zou de kans op toekomstig crimineel gedrag kunnen verminderen. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar het verband tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag bij kinderen in de leeftijd van vier tot twaalf jaar.

Literatuuronderzoek bij kinderen, adolescenten en volwassenen liet zien dat het verband tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag niet eenduidig is, aangezien zowel positieve als negatieve verbanden zijn gevonden. Mogelijk is er sprake van een kwadratisch verband tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag, waarbij een laag en hoog gevoel van eigenwaarde gerelateerd is aan meer externaliserend probleemgedrag dan een gemiddeld gevoel van eigenwaarde.

Resultaten van dit onderzoek lieten zien dat er geen sprake is van een significant lineair verband tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag op T1. Dit is niet in lijn met eerdere studies, waar zowel positieve als negatieve verbanden zijn gevonden. Er kan gesuggereerd worden dat zowel een hoog als een laag gevoel van eigenwaarde geassocieerd zijn met externaliserend probleemgedrag, waardoor geen lineair verband is gevonden. De resultaten van dit onderzoek ondersteunen daarmee de suggestie dat het verband tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag mogelijk kwadratisch is. De mate van externaliserend probleemgedrag van de kinderen met een hoge of lage eigenwaarde bleek echter niet significant groter dan van de kinderen met een gemiddelde eigenwaarde. Er was dus ook geen sprake van een kwadratisch verband tussen externaliserende gedragsproblemen en gevoel van eigenwaarde.

Resultaten lieten zien dat het externaliserende probleemgedrag van kinderen binnen het PIT significant afnam op zowel korte (zes maanden) als lange (twaalf maanden) termijn. Dit is in lijn met suggesties uit eerder onderzoek, waarbij vroege screening en preventief inzetten van interventies zinvol lijkt te zijn bij het voorkomen van een toename in externaliserend gedrag (Van Goosen & Fairchild, 2008; Van Zonneveld et al., 2019). Tegen de verwachting in bleek de gemiddelde afname in externaliserend probleemgedrag hoger voor kinderen met een hoge eigenwaarde en lager voor kinderen met een lage eigenwaarde op zowel korte als lange termijn, waardoor het verband dus meer neigde naar een lineaire dan een kwadratische trend. Echter, resultaten lieten zien dat de afname in externaliserend probleemgedrag op de korte en lange termijn niet *significant* groter was voor kinderen met een hoge eigenwaarde in verhouding tot kinderen met een lage eigenwaarde. Er was dan ook geen sprake van een significante lineaire trend tussen de effectiviteit van het PIT en gevoel van eigenwaarde.

Een mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten is te vinden in de (methodologische) limitaties van het onderzoek. Ten eerste bevat het onderzoek te weinig proefpersonen en daardoor te weinig power om een klein of medium effect te detecteren. De analyse in G*Power liet zien dat de steekproef en power groot genoeg waren voor het detecteren van een groot effect, echter werd eerder een klein effect verwacht wanneer wordt gekeken naar het verband tussen eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag. Toch is er geen grotere steekproef genomen, aangezien er niet meer dan 62 participanten beschikbaar waren zonder missende waarden. Met een grotere steekproefgrootte kan er eerder sprake zijn van grotere verschillen tussen de groepen dan verschillen binnen de groepen, waardoor dergelijke verbanden gemakkelijker te detecteren zijn. Ten tweede is de vraag of de CBSK heeft gemeten wat het beoogd te meten, gezien het beperkte vermogen van kinderen om hun zelfbeeld in te schatten. Kinderen, en daarmee ook hun zelfbeeld, zijn nog volop in ontwikkeling (Erikson, 1950, 1959, 1968; Erikson & Erikson, 1997). Zo zijn kinderen op jonge leeftijd geneigd zichzelf te overschatten (Jacobs, Lanza, Osgood, Eccles, & Wigfield, 2002), en baseren jonge kinderen hun zelfbeeld nog niet op sociale vergelijkingen zoals volwassenen dat doen (Dijkstra, Kuyper, Van der Werf, Buunk, & van der Zee, 2008; Festinger, 1954). Dit bemoeilijkt de vergelijkingen tussen de eigenwaardes van kinderen van verschillende leeftijden in de huidige steekproef, waardoor er minder betrouwbare conclusies kunnen worden getrokken. Bovendien blijkt dat sommige kinderen met emotionele en gedragsproblemen zichzelf ook niet op realistische wijze kunnen beoordelen (Güldner, & Veerman, 2003). Mogelijk was er bij deze kinderen sprake van een onrealistisch hoog zelfbeeld, waarbij kinderen het lage zelfbeeld ontkenden en hun negatieve kanten niet onder ogen durfden te zien. Ook zou er sprake kunnen zijn van onrealistisch laag zelfbeeld. Zo hebben volwassenen met (maladaptief) perfectionistische karaktereigenschappen de neiging tot overdreven zelfkritiek en het uitvergroten van negatieve evaluaties (Blatt, 1995). Kinderen zouden kunnen rapporteren dat ze slecht zijn, ook als ze slechts een beetje afwijken van datgene wat ze zouden willen zijn. Deze verstoringen in de perceptie van het zelf (d.w.z. over- of onderschatting) zouden mogelijk ongewenste psychologische resultaten kunnen veroorzaken. Onderzoek laat zien dat het overschatten van eigen vaardigheden verband heeft met externaliserende problematiek bij jongens van 4-5 jaar (Mathias, Biebl, & DiLalla, 2011). Jongens die hun eigen competenties hoger inschatten dan deze in

werkelijkheid waren, waren meer geneigd tot externaliserend gedrag. Dit heeft implicaties voor vervolgonderzoek, waarbij rekening gehouden moet worden met het vermogen van kinderen om hun zelfbeeld in te schatten. De nadruk zou moeten liggen op de accuraatheid (d.w.z. over- of onderschatting) van het gevoel van eigenwaarde. Ten derde is het concept externaliserend probleemgedrag slechts gemeten door de TRF, waarbij leerkrachten werden gevraagd het gedrag van het kind te beoordelen. Hierbij is geen rekening gehouden met het feit dat het gedrag van het kind in een andere setting mogelijk anders zou kunnen zijn en andere informanten het gedrag van het kind anders zouden kunnen beoordelen. Dit zou invloed kunnen hebben gehad op de onderzoeksresultaten.

Toekomstig onderzoek zou daarom uitgevoerd moeten worden met een grotere steekproef en genoeg power om een klein tot medium effect te detecteren. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het feit dat het voor kinderen van jongere leeftijden lastiger is hun eigen zelfbeeld correct in te schatten. De rol van (ontwikkelings)leeftijd zal onderzocht moeten worden, waarna in analyses gecontroleerd moeten worden voor het leeftijdseffect, zodat de uitkomsten niet beïnvloed worden door de verschillende maten waarin kinderen van verschillende leeftijden hun eigen zelfbeeld kunnen inschatten. Toekomstig onderzoek moet bovendien rekening houden met het feit dat het onrealistisch inschatten van het zelfbeeld mogelijk een rol speelt in het vertonen van externaliserend probleemgedrag. Om de accuraatheid van het gevoel van eigenwaarde te meten, zal er een vergelijking gemaakt moeten worden tussen zelfrapportage van de kinderen en de rapportage van een belangrijke andere informant. Vervolgens zal onderzocht moeten worden in hoeverre de accuraatheid van de eigenwaarde geassocieerd is met externaliserende problematiek. Tenslotte dienen er meerdere informanten gebruikt te worden voor het meten van externaliserend probleemgedrag, waarbij niet alleen de leerkracht, maar ook ouders en/of kinderen de mate van externaliserend gedrag rapporteren. Hierdoor kan een beeld van het externaliserend probleemgedrag worden geschetst welke representatief is voor meerdere contexten.

Dit onderzoek bevestigt de effectiviteit van het PIT. Bovendien heeft in eerdere onderzoeken tot noch toe weinig nadruk gelegen op de mogelijkheid van een kwadratisch verband in de relatie tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag. Ondanks methodologische limitaties, geeft huidig onderzoek richting aan toekomstig onderzoek en de dagelijkse klinische

praktijk. Gezien er geen sprake was van een verband tussen gevoel van eigenwaarde en externaliserend probleemgedrag, kan gesuggereerd worden dat er in het op maat maken van interventies binnen het PIT geen rekening gehouden hoeft te worden met het gevoel van eigenwaarde van het individuele kind. Nader onderzoek is nodig om resultaten van dit onderzoek te bevestigen. Daarbij zou een grotere steekproef gebruikt moeten worden en zou er rekening gehouden moeten worden met het beperkte vermogen van kinderen om hun eigen zelfbeeld in te schatten. Nader onderzoek dient inzichtelijk te maken of en op welke manier (veranderingen in) de accuraatheid van het zelfbeeld bijdraagt aan (veranderingen in) externaliserend probleemgedrag. Huidig onderzoek benadrukt het belang van onderzoek naar andere factoren die bijdragen aan de vermindering van externaliserend probleemgedrag en de effectiviteit van het PIT, zodat interventies gericht op verminderen van probleemgedrag nog beter kunnen worden afgestemd op het individuele kind.

Literatuur

- Bacikova-Sleskova, M., Benka, J., & Orosova, O. (2019). Parental behavioural control and knowledge in early adolescence. A person-oriented approach. *Current Psychology*, *40*, 2735–2744
doi:10.1007/s12144-019-00214-z
- Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: The dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, *103*, 5-33.
doi:10.1037/0033-295X.103.1.5
- Blatt S. J. (1995). The destructiveness of perfectionism. Implications for de treatment of depression. *American Psychologist*, *50*, 1003–1020. doi:10.1037/0003-066X.50.12.1003
- Bushman, B. J., Baumeister, R. F., Thomaes, S., Ryu, E., Begeer, S., & West, S. G. (2009). Looking again, and harder, for a link between low self-esteem and aggression. *Journal of Personality*, *77*, 427-446. doi:10.1111/j.1467-6494.2008.00553.x
- COTAN-documentatie. (1998). *Competentie Belevingsschaal voor Kinderen, CBSK*. Geraadpleegd op: <https://www-cotandocumentatie-nl.ezproxy.leidenuniv.nl/beoordelingen/b/14088/competentie-belevingsschaal-voor-kinderen/>
- COTAN-documentatie (1999). *Teacher's Report Form, TRF*. Geraadpleegd op: <https://www.cotandocumentatie-nl.ezproxy.leidenuniv.nl/beoordelingen/b/14343/teacher-e2-80-99s-report-form/>
- Dijkstra, P., Kuyper, H., Van der Werf, G., Buunk, A. P., & van der Zee, Y. G. (2008). Social comparison in the classroom: A review. *Review of Educational Research*, *78*, 828-879.
doi:10.3102/0034654308321210
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science*, *16*, 328-335. doi:10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. W. W. Norton.
- Erikson, E. H. (1959). *Identity and the life cycle*. International Universities Press.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. Norton & Co.
- Erikson, E. H., & Erikson, J. M. (1997). *The life cycle completed: Extended version*. W. W. Norton

- Güldner, M. G., & Veerman, J. W. (2003). Ontkenning als verklaring van zelfidealiseatie bij kinderen in een psychiatrisch centrum. *Kind en Adolescent*, 24, 12-20. doi:10.1007/BF03060866
- Harter, S. (1985). The self-perception profile for children: Revision of the perceived competence scale for children. Denver, CO: University of Denver
- Jacobs, J. E., Lanza, S., Osgood, D. W., Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Changes in children's self-competence and values: Gender and domain differences across grades one through twelve. *Child Development*, 73, 509-527. doi:10.1111/1467-8624.00421
- Karababa, A. (2020). The reciprocal relationships between school engagement and self-esteem among Turkish early adolescents: a three-wave cross-lagged model. *Children and Youth Services Review*, 116, 105114. doi:10.1016/j.chilyouth.2020.105114
- Kassing, F., Godwin, J., Lochman, J. E., Coie, J. D., & Conduct Problems Prevention Research Group. (2019). Using early childhood behavior problems to predict adult convictions. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 47, 765-778. doi:10.1007/s10802-018-0478-7
- Kerr, M., Stattin, H., & Özdemir, M. (2012). Perceived parenting style and adolescent adjustment: revisiting directions of effects and the role of parental knowledge. *Developmental Psychology*, 48, 1540. doi:10.1037/a0027720
- Lopez-Tamayo, R., LaVome Robinson, W., Lambert, S. F., Jason, L. A., & Ialongo, N. S. (2016). Parental monitoring, association with externalized behavior, and academic outcomes in urban African-American youth: A moderated mediation analysis. *American Journal of Community Psychology*, 57, 366-379. doi:10.1002/ajcp.12056
- Mathias, J. L., Biebl, S. J., & DiLalla, L. F. (2011). Self-esteem accuracy and externalizing problems in preschool-aged boys. *The Journal of Genetic Psychology*, 172, 285-292. doi:10.1080/00221325.2010.530702
- Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental psychology*, 53(5), 873. doi:10.1037/dev0000295
- Piotrowska, P. J., Stride, C. B., Croft, S. E., & Rowe, R. (2015). Socioeconomic status and antisocial

- behaviour among children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 35, 47-55. doi:10.1016/j.cpr.2014.11.003
- Rosenberg, M. (1989). *Society and adolescent self-image*. Revised edition. Middletown, CT: Wesleyan University Press.
- Rosenberg, M., Schooler, C., & Schoenbach, C. (1989). Self-esteem and adolescent problems: modeling reciprocal effects. *American Sociological Review*, 1004-1018. doi:10.2307/2095720
- Swann Jr, W. B., & Brooks, M. (2012). Why threats trigger compensatory reactions: The need for coherence and quest for self-verification. *Social Cognition*, 30, 758-777. doi:10.1521/soco.2012.30.6.758
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., Moffitt, T. E., Robins, R. W., Poulton, R., & Caspi, A. (2006). Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behavior, and limited economic prospects during adulthood. *Developmental Psychology*, 42, 381-390. doi:10.1037/0012-1649.42.2.381
- Van Goozen, S. H., & Fairchild, G. (2008). How can the study of biological processes help design new interventions for children with severe antisocial behavior?. *Development and Psychopathology*, 20, 941-973. doi:10.1017/S095457940800045X
- Van Zonneveld, L., Swaab, H., De Sonnevile, L., & Van Goozen, S. (2019). *Customized preventive interventions reduce externalizing behaviour in at-risk children*. (Doctoral dissertation of Master's thesis). Verkregen van: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/78818>
- Veerman, J. W., Straathof, M. A. E., Treffers, D. A., Van den Bergh, B. R. H., & Ten Brink, L. T. (1997). *De competentie-belevingsschaal voor kinderen, CBSK. Handleiding*. Lisse: Swets & Zeitlinger
- Verhulst, F. C., Van der Ende, J., & Koot, H. M. (1997). *Handleiding voor de Teachers's Report Form (TRF)*. Rotterdam: afd. Kinder- en jeugdpsychiatrie, Sophia Kinderziekenhuis/ AZR/ EUR.
- White, R., & Renk, K. (2012). Externalizing behavior problems during adolescence: An ecological perspective. *Journal of Child and Family Studies*, 21, 158-171. doi:10.1007/s10826-011-9459-y